

2024/2002

2024 7 26

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2024/2002

2024 m. liepos 24 d.

**kuria nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnio nuostatų
dėl energijos naudojimo vadybos sistemų ir energijos vartojimo audito aiškinimo gairės**

(pranešta dokumentu Nr. C(2024) 5155)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2012/27/ES⁽¹⁾ nustatytas reikalavimas pasiekti pagrindinį tikslą iki 2030 m. Sąjungos lygmeniu sutaupyti bent 32,5 % energijos;
- (2) Komisijos tarnybų darbiniame dokumente SWD(2013) 447 *final*⁽²⁾ Komisija valstybėms narėms pateikė gaires, kaip į nacionalinę teisę perkelti ir įgyvendinti Direktyvos 2012/27/ES nuostatas dėl energijos vartojimo audito ir energijos naudojimo vadybos sistemų; tos gairės padėjo joms nustatyti tinkamas sistemas, priemones ir metodikas, kad jos galėtų visapusiškai išnaudoti savo energijos taupymo potencialą ir pasiekti pagrindinį energijos vartojimo efektyvumo tikslą;
- (3) 2023 m. rugsėjo 13 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791⁽³⁾. Tai nauja Direktyvos 2012/27/ES redakcija – kai kurios tos direktyvos nuostatos liko nepakeistos, tačiau nustatyta ir keletas naujų reikalavimų. Visų pirma, išskirti gerokai platesnio užmojo 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo uždaviniai, be kita ko, susiję su energijos naudojimo vadybos sistemomis ir energijos vartojimo auditu;
- (4) pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnį, kriterijus, kuriuo turi būti remiamasi nustatant, ar turi būti taikomos energijos naudojimo vadybos sistemos ar energijos vartojimo auditas, yra vidutinis įmonės energijos suvartojimas;
- (5) todėl valstybės narės turi užtikrinti, kad įmonėms, kurių vidutinis energijos suvartojimas, kartu sudėjus visus energijos nešiklius, per ankstesnius trejus metus viršija 10 TJ, būtų taikomas reikalavimas atlikti energijos vartojimo auditą, o įmonėms, kurių energijos suvartojimas viršija 85 TJ, – įgyvendinti energijos naudojimo vadybos sistemas;
- (6) vis dėlto atlikti energijos vartojimo auditą ir įgyvendinti jo rekomendacijas turėtų būti skatinamos ir įmonės, kurių energijos suvartojimas yra mažesnis už Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnio 1 dalyje nustatytą suvartojimo ribą;
- (7) kad būtų sudarytos tinkamos sąlygos ir pasiūlyta parama mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI), valstybės narės raginamos įdiegti tokius mechanizmus, kaip energijos vartojimo audito centrai, skirti MVI ir labai mažoms įmonėms, kurie, nekonkuruodami su privačiais auditoriais, atliktų energijos vartojimo auditus, taip pat įdiegti kitas paramos MVI sistemas. Rengdamos paramos MVI sistemas ir programas, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad į jų programas taip pat būtų įtraukta parama MVI kiekybiškai įvertinant daugialypę energijos vartojimo efektyvumo priemonių naudą, rengiant efektyvaus energijos vartojimo veiksmų gaires ir plėtojant MVI skirtus energijos vartojimo efektyvumo tinklus, padedant nepriklausomiems ekspertams;

(1) 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012 11 14, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/27/oj>).

(2) Gairės dėl Direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo 8 straipsnio „Energijs vartojimo auditas ir energijos naudojimo vadybos sistemos“, SWD(2013) 447 *final*, 2013 11 6.

(3) 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (OL L 231, 2023 9 20, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj>).

- (8) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad atliekant energijos vartojimo auditą ir diegiant energijos naudojimo vadybos sistemas būtų atsižvelgiama į atitinkamus Europos arba tarptautinius standartus, pvz., EN ISO 50001 (Energijos naudojimo vadybos sistemos), EN 16247-1 (Energijos auditai) arba (jei įtraukiamas energijos vartojimo auditas) EN ISO 14000 (Aplinkosaugos vadybos sistemos), ir kad jie taip pat atitiktų naujos redakcijos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos VI priedo nuostatas;
- (9) energijos vartojimo auditas gali būti atliekamas atskirai arba taikant platesnę aplinkosaugos vadybos sistemą ar vykdamas sutartį dėl energijos vartojimo efektyvumo, tačiau visais tais atvejais turi būti laikomasi Direktyvos (ES) 2023/1791 VI priede nustatytų minimaliųjų reikalavimų;
- (10) valstybės narės turi užtikrinti, kad įstatymai ir kiti teisės aktai, kuriais Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnis perkeliamas į nacionalinę teisę, įsigaliojūt ne vėliau kaip 2025 m. spalio 11 d., išskyrus 11 straipsnio 1 dalies nuostatas dėl pirmųjų energijos naudojimo vadybos sistemų įdiegimo ir 11 straipsnio 2 dalies nuostatas dėl pirmojo energijos vartojimo audito, kurį turi atlikti į direktyvos taikymo sritį patenkančios įmonės, kurioms taikomas šis naujas įpareigojimas, – šios nuostatos į nacionalinę teisę turi būti perkeltos atitinkamai ne vėliau kaip 2027 m. ir 2026 m. spalio 11 d.;
- (11) valstybės narės gali savo nuožiūra pasirinkti geriausiai jų nacionalines aplinkybes atitinkančius reikalavimų, susijusių su energijos naudojimo vadybos sistemomis ir energijos vartojimo auditu, perkėlimo į nacionalinę teisę ir įgyvendinimo būdus. Atsižvelgiant į tai, būtų rekomenduojama atitinkamas Direktyvos (ES) 2023/1791 nuostatas aiškinti nuosekliai, nes tai padėtų visose valstybėse narėse, rengiančiose Direktyvos (ES) 2023/1791 perkėlimo į nacionalinę teisę priemones, ją suprasti vienodai,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Perkeldamos Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnį į nacionalinę teisę valstybės narės turėtų vadovautis šios rekomendacijos priede pateiktomis aiškinimo gairėmis.

Priimta Briuselyje 2024 m. liepos 24 d.

Komisijos vardu
Kadri SIMSON
Komisijos narė

PRIEDAS

1. ĮVADAS

Čia pateikiamos gairės, kaip valstybės narės turi aiškinti Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnį perkeldamos jį į savo nacionalinės teisės aktus.

Šiomis gairėmis pakeičiamos ankstesnės gairės „Gairės dėl 2013 m. lapkričio 6 d. Direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo 8 straipsnio „Energijos vartojimo auditas ir energijos naudojimo vadybos sistemos“, SWD(2013) 447 *final*. Kai kurios ankstesnių gairių dalys vis dar gali būti naudingos valstybėms narėms įgyvendinant su energijos vartojimo auditu susijusias nuostatas.

Vis dėlto teisiškai privalomas Sąjungos teisės aktų aiškinimas priklauso išimtinai Europos Sąjungos Teisingumo Teismo kompetencijai.

2. TEISINĖS IR POLITINĖS APLINKYBĖS

Energijos vartojimo auditas ir energijos naudojimo vadybos sistemos yra labai svarbios priemonės įmonėms (ir kitiems subjektams, pvz., viešosioms įstaigoms) vertinant esamą energijos suvartojimą ir nustatant energijos taupymo galimybes. Todėl Direktyvoje (ES) 2023/1791 palikta daugelis Direktyvos (ES) 2018/2002 nuostatų.

Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsniu pakeičiamas Direktyvos 2012/27/ES 8 straipsnis.

Svarbiausias Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnio ir Direktyvos (ES) 2018/2002 8 straipsnio skirtumas yra susijęs su įmonėms taikomos pareigos įgyvendinti energijos naudojimo vadybos sistemą arba atlikti energijos vartojimo auditą taikymo sritimi.

Direktyvos (ES) 2018/2002 nuostatose taikymo sritis nustatyta pagal įmonės pobūdį (t. y. MVĮ ar ne MVĮ), o Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[v]alstybės narės užtikrina, kad įmonės, kurių vidutinis metinis energijos suvartojimas per ankstesnius trejus metus, kartu sudėjus visus energijos nešiklius, viršijo 85 TJ, įgyvendintų energijos naudojimo vadybos sistemą“.

Be to, pagal 11 straipsnio 2 dalį, „[v]alstybės narės užtikrina, kad įmonėms, kurių vidutinis metinis energijos suvartojimas per ankstesnius trejus metus, kartu sudėjus visus energijos nešiklius, viršija 10 TJ ir kurios neįgyvendina energijos naudojimo vadybos sistemos, būtų taikomas reikalavimas atlikti energijos vartojimo auditą“.

11 straipsnio 1 ir 2 dalyse išimčių jokiems sektoriams atsižvelgiant į jų veiklą (pavyzdžiui, apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) įrenginiams arba taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) licencijos turėtojams) nenumatyta.

3. PAGRINDINIAI ŠIOSE GAIRĖSE VARTOJAMI TERMINAI

Aiškinant Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnyje nustatytų pareigų taikymo sritį, svarbiausi yra toliau nurodyti pagrindiniai terminai.

3.1. Direktyvoje (ES) 2023/1791 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1099/2008 ⁽¹⁾ apibrėžti terminai*Energetikos produktai*

Energetikos produktai – degusis kuras, šiluma, atsinaujinanti energija, elektros energija arba bet kokia kita energijos forma, kaip apibrėžta Reglamento (EB) Nr. 1099/2008 2 straipsnio d punkte.

Energijos naudojimo vadybos sistema

Energijos naudojimo vadybos sistema – tarpusavyje susijusių arba sąveikaujančių strategijos, kurioje nustatomas energijos vartojimo efektyvumo tikslas ir to tikslo pasiekimo planas, dalių visuma, įskaitant faktinio energijos suvartojimo stebėseną, energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir pažangos matavimo veiksmus, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 16 punkte.

(¹) 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1099/2008 dėl energetikos statistikos (OL L 304, 2008 11 14, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1099/oj>)

Energijos vartojimo auditas

Energijos vartojimo auditas – sisteminė procedūra, kurios tikslas yra gauti pakankamai informacijos apie pastato ar pastatų grupės, pramoninių ar komercinių procesų arba įrenginių, paslaugų privačiame arba viešajame sektoriuose energijos vartojimo charakteristikas, nustatyti ir apskaičiuoti ekonomiškai efektyvaus energijos taupymo galimybes ir ekonomiškai efektyvaus atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo arba gamybos potencialą bei pranešti rezultatus, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 32 punkte.

Galutinės energijos suvartojimas

Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 6 punkte apibrėžta, kad galutinės energijos suvartojimas – tai visa energija, tiekama pramonės, transporto, įskaitant tarptautinėje aviacijoje suvartojamą energiją, namų ūkių, viešųjų ir privačių paslaugų, žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės ir kitiems galutinio energijos suvartojimo sektoriams, išskyrus vykdant tarptautinį jūrinių bunkeravimą suvartojamą energiją, aplinkos energiją ir energiją, tiekiamą transformavimo ir energetikos sektoriui, taip pat perdavimo ir skirstymo nuostolius, kaip apibrėžta Reglamento (EB) Nr. 1099/2008 A priede.

3.2. Terminai, neapibrėžti nei Direktyvoje (ES) 2023/1791, nei kituose teisiškai privalomuose Sąjungos teisės aktuose

Įmonė

Terminas „įmonė“ Direktyvoje (ES) 2023/1791 neapibrėžtas. Tačiau Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 30 ir 31 dalyse pateikiama nuoroda į Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB^(?) priedą. To priedo I antraštinės dalies 1 straipsnyje nurodoma, kad įmonė – tai „bet koks ekonominę veiklą vykdančias subjektas, nepriklausomai nuo jo teisinio statuso. Tai visų pirma savarankiškai dirbantys asmenys ir šeimos verslo įmonės, besiverčiančios amatais ar kita veikla, ir reguliariai ekonominę veiklą vykdančios ūkinės bendrijos ar asociacijos.“⁽³⁾

Pagal Direktyvą (ES) 2023/1791 Komisija tai aiškina taip:

- reikalavimų privalo laikytis tik valstybės narės teritorijoje esančios įmonės. Tačiau vertinant jų suvartojamos energijos kiekį reikėtų atsižvelgti į visas ES teritorijoje esančias susijusias įmones;
- 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytos pareigos taikomos ir įmonėms, kurios iš dalies arba visiškai priklauso viešosioms įstaigoms arba yra jų kontroliuojamos;
- valstybės narės turėtų skatinti energijos naudojimo vadybos sistemų ir energijos vartojimo audito įgyvendinimą viešojo administravimo srityje nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2023/1791 84 konstatuojamojoje dalyje.

4. ĮMONĖS VIDUTINIO METINIO ENERGIJOS SUVARTOJIMO APSKAIČIAVIMO METODIKOS

Kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar įmonei tam tikrais n metais taikoma pareiga pagal 11 straipsnio 1 arba 2 dalį, grindžiami vidutiniu metiniu galutinės energijos suvartojimu per trejus ankstesnius metus ($n - 3$, $n - 2$ ir $n - 1$). Kadangi perkėlimo į nacionalinę teisę terminas yra 2025 m. spalio 10 d., pareiga dėl 2025 m. turi būti vertinama remiantis įmonės 2022, 2023 ir 2024 m. metinių suvartotos galutinės energijos kiekių vidurkiu.

Šiame skirsnyje aprašytu rekomenduojamu šio rodiklio apskaičiavimo metodu siekiama užtikrinti, kad tiek valstybės narės, tiek įmonės dėtų pagrįstas pastangas, todėl atsižvelgiama tik į įmonei išrašytas sąskaitas už energiją⁽⁴⁾ (žr. 4.2 punktą) ir į pasigamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos vartojimą.

^(?) 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacija dėl labai mažų įmonių, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo (pranešta dokumentu Nr. C(2003) 1422) (OL L 124, 2003 5 20, p. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).

⁽³⁾ 1987 m. birželio 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-118/85, ECLI: EU:C:1987:283, 7 punktas; 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-35/96, ECLI: EU:C:1998:303, ECR I-3851, CNSD, 36 punktas; 2002 m. vasario 19 d. Sprendimo *Wouters*, C-309/99, ECLI:EU:C:2002:98, 46 punktas.

⁽⁴⁾ Jei sąskaitos už energijos nešiklius grindžiamos ne energijos vienetais, sąskaitose už energiją gali būti naudojami svorio (pvz., akmens anglims – tona) ir tūrio (pvz., medienai – m³) vienetai.

Vis dėlto, jei įmonė jau turi tikslesnį metinio galutinės energijos suvartojimo įvertį, pavyzdžiui, dėl to, kad jau įgyvendino energijos naudojimo vadybos sistemą arba atliko energijos vartojimo auditą, reikėtų naudoti šią informaciją.

4.1. Sistemos ribos

Sistemos ribos Direktyvoje (ES) 2023/1791 neapibrėžtos, todėl šis skirsnis turėtų būti tik rekomendacinio pobūdžio. Kalbant apie nagrinėjamos įmonės energijos vartojimo auditą ir energijos naudojimo vadybos sistemas, sistemos ribomis galima laikyti fizines arba organizacines analizuojamos sistemos ribas.

Taikant Direktyvą (ES) 2023/1791, energijos suvartojimas turėtų būti vertinamas kaip galutinės energijos suvartojimas, apibrėžtas 2 straipsnio 5 punkte.

Apskaičiuojant vidutinį metinį energijos suvartojimą įmonėje, reikėtų atsižvelgti į visus energijos nešiklius ir visus energijos panaudojimo būdus (pvz., vėdinimą, apšvietimą, šildymą, vėsimumą, transportavimą, duomenų saugojimą ir gamybos procesus).

4.2. Įmonei išrašytos sąskaitos už energiją

Apskaičiuojant vidutinį metinį energijos suvartojimą įmonėje (kad būtų galima nustatyti įpareigotąsias įmones), dažniausiai būtų atsižvelgiama į įmonei išrašytas sąskaitas už energiją. Tačiau perkančioji įmonė taip pat turėtų atsižvelgti į suvartotą energiją, kurią įmonei tiekė energetinių paslaugų teikėjas ⁽⁷⁾ (pvz., pagal energetinių paslaugų sutartį).

Turėtų būti įtraukta ir neperžengiant sistemos ribų pasigamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos suvartojimo dalis (pvz., kai elektra gaminama įmonės teritorijoje esančiomis fotovoltinėmis plokštėmis) ⁽⁸⁾. Tačiau iš išmatuoto ir sąskaitoje nurodyto suvartoto kiekio turėtų būti atimta, jei tai dar nebuvo padaryta automatiškai, į tinklą pateiktos pagamintos energijos dalis.

4.3. Sudėtingos struktūros įmonių vertinimas

Savarankiškų įmonių ⁽⁷⁾ vidutinį metinį energijos suvartojimą per trejus metus įvertinti gana paprasta. Sudėtingesnės struktūros įmonių metinį galutinės energijos suvartojimą galima apskaičiuoti taip pat, kaip apskaičiuojami duomenys apie darbuotojus, metinė apyvarta ar metinis balansas, vadovaujantis MVĮ apibrėžties vartotojo vadovu ⁽⁸⁾. Ši MVĮ statuso vertinimo metodika nacionalinėms valdžios institucijoms ir įmonėms yra gerai žinoma.

Šiame dokumente pateikiamos gairės, kaip tvarkyti duomenis pagal įmonės kategoriją ir ryšius su kitomis įmonėmis (žr. 1 diagramą). Pagal šiose gairėse siūlomą metinio energijos suvartojimo apskaičiavimo metodą būtų atsižvelgiama tik į susijusias įmones (valdančias daugiau kaip 50 proc.), bet ne į įmones partneres.

⁽⁷⁾ Energetinių paslaugų teikėjo apibrėžtis pateikta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 29 dalyje.

⁽⁸⁾ Pasigamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos suvartojimo (išskyrus bioenergią) valstybės narės gali leisti neįtraukti.

⁽⁷⁾ Savarankiška įmonė – tai įmonė, kuri yra „visiškai nepriklausoma arba palaiko tik vieną ar daugiau mažumos nuosavybę (kiekviena nuosavybės dalis nesiekia 25 %) pagrįstų partnerystės ryšių su kitomis įmonėmis“, kaip nurodyta Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB priedo I antraštinės dalies 3 straipsnio 1 dalyje.

⁽⁸⁾ Europos Komisija, Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generalinis direktoratas, „MVĮ apibrėžties vartotojo vadovas“, *Europos Sąjungos leidinių biuras*, 2020, „DocsRoom“, Europos Komisija (europa.eu).

			Įmonė A priklauso...		Įmonei A priklauso...		Energijos suvartojimas, į kurį atsižvelgiama atliekant galutinį įmonės A vertinimą
TJ	Pareiga	Procentinė dalis	Svorinis daugiklis	Procentinė dalis	Svorinis daugiklis	TJ	
A	11	EVA (energijos vartojimo auditas)	0 %	100 %	0 %	0 %	11,00
B	40	EVA	60 %	100 %	0 %	0 %	40,00
C	40	EVA	0 %	0 %	33 %	0 %	-
D	40	EVA	0 %	0 %	100 %	100 %	40,00
A		ENVŠ (energijos naudojimo vadybos sistema)					91,00

1 diagrama

Sudėtingesnių įmonių metinio galutinės energijos suvartojimo apskaičiavimo metodas (remiantis MVĮ apibrėžties vartotojo vadovu, EK, 2020 m.)

Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad pranešti nacionalinei institucijai, jei įmonės energijos suvartojimas tam tikrais metais viršija 10 TJ arba 85 TJ ribą, turi pačios įmonės. Todėl už savo energijos suvartojimo vertinimą bus atsakingos jos pačios. Įmonės gali taikyti 1 diagramoje pateiktą metodą bei pateikti informaciją apie skaičiavimo metodikas, įskaitant taikytas prielaidas.

Kad tai padaryti būtų lengviau, rekomenduojama, kad valstybės narės pateiktų įmonėms informaciją apie Direktyvoje (ES) 2023/1791 nustatytas pareigas ir kartu – metinio galutinės energijos suvartojimo apskaičiavimo gaires. Taip pat reikėtų apsparstyti galimybę sukurti internetinę ataskaitų teikimo priemonę (kuri gali būti pagrįsta Rekomendacijos 2003/361/EB metodika) arba kitą reikalaujamos informacijos teikimo sistemą. Tuomet apskaičiuoti savo metinį energijos suvartojimą pagal savo konkrečią situaciją ir pateikti reikiamą informaciją galėtų kiekviena įmonė, įskaitant sudėtingos struktūros įmones.

Jei 1 diagramoje pateiktame pavyzdyje nurodyta įmonė A, kuri pati suvartoja daugiau kaip 10 TJ energijos, būtų savarankiška įmonė, ji privalėtų atlikti energijos vartojimo auditą. Kadangi įmonė A yra susijusi įmonė, apskaičiuojant įmonės A energijos suvartojimą reikia atsižvelgti į visas su įmone A susijusias įmones. Kadangi įmonė A yra susijusi su įmonėmis B ir D, įmonių B ir D suvartojama energija pridedama prie įmonės A suvartojamos energijos. Kadangi įmonei A priklauso mažiau nei 50 % įmonės C, įmonė C nėra su įmone A susijusi įmonė, todėl į įmonės C suvartojamą energiją gali būti neatsižvelgiama (*). Bendras įmonės A ir su ja susijusių įmonių suvartojamos energijos kiekis yra 91 TJ, todėl įmonė A privalo įgyvendinti energijos naudojimo vadybos sistemą.

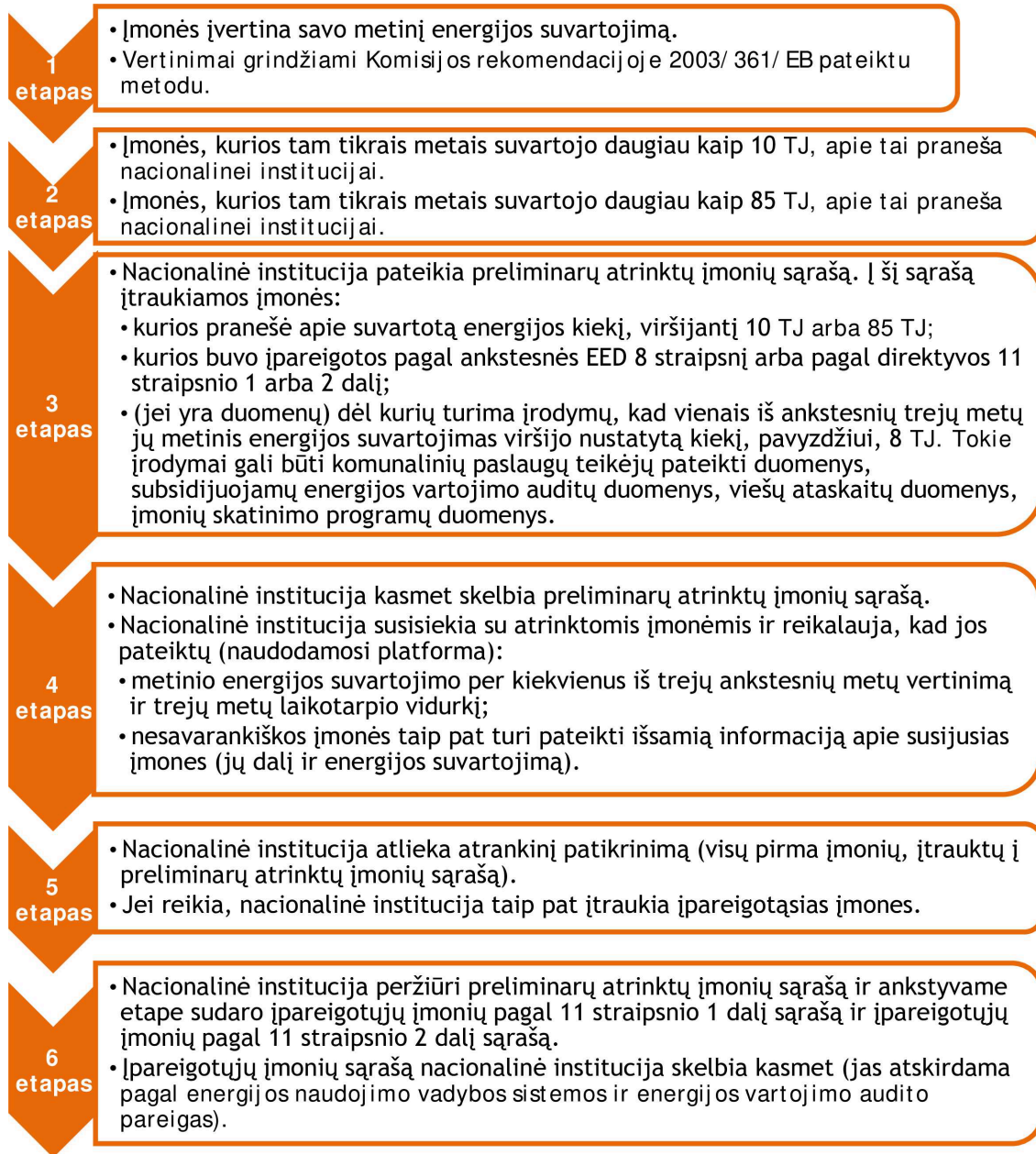
Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad įmonės suprastų, kaip vertinti energijos suvartojimą, pateikdamos pavyzdžių ir prireikš šablonų ir (arba) priemonių.

4.4. Valstybių narių atliekamas įpareigotųjų įmonių nustatymas

Kad būtų lengviau nustatyti įmones, kurioms taikomos 11 straipsnio 1 ir 2 dalys, valstybės narės, perkeldamos 11 straipsnio 3 dalį į nacionalinę teisę, gali įpareigoti visas įmones kasmet nacionalinei institucijai teikti metinio energijos suvartojimo ataskaitas.

(*) Valstybės narės taip pat gali taikyti kitokį metodą ir į skaičiavimus įtraukti ir įmonių partnerių suvartojamą energiją.

Jei valstybės narės įpareigos įmones teikti ataskaitas tik tada, kai šios viršys 10 TJ arba 85 TJ ribą, trūks vidutiniam energijos suvartojimui per trejus metus apskaičiuoti reikalingų duomenų. Todėl valstybės narės galėtų parengti pažangesnį atitinkamų įmonių nustatymo metodą. Iš dalies remiantis geriausia 2018 m. Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (EED) įgyvendinimo praktika, galimas toks metodas (2 diagrama):

2 diagrama

Siūlomas įpareigotųjų įmonių nustatymo metodas

Valstybės narės gali nacionaliniu lygmeniu įpareigoti įmonę įvertinti savo metinį energijos suvartojimą remiantis ataskaitomis, teikiamomis pagal taikomą energijos naudojimo vadybos sistemą, ar neseniai (ne anksčiau kaip prieš ketverius metus) atliktu energijos vartojimo auditu arba atlikti įsivertinimą (žr. 4.3 punktą).

Kiekvienais metais valstybės narės galėtų skelbti preliminarų atrinktų įmonių, kurios laikomos patenkančiomis į 11 straipsnio 1 arba 2 dalies taikymo sritį, sąrašą. Kaip nurodyta 2 diagramoje, į preliminarų atrinktų įmonių sąrašą galėtų būti įtraukiamos šios įmonės:

- kurios bent kartą per ankstesnius trejus metus nacionalinei institucijai pranešė apie didesnę nei 10 TJ metinį energijos suvartojimą (žr. pirmiau);

- kurios jau buvo įpareigtos pagal 2018 m. EED 8 straipsnį arba pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnio 1 arba 2 dalį. Šios įmonės jau gali būti įtrauktos į nacionalinę duomenų bazę;
- dėl kurių turima įrodymų, kad vienais iš ankstesnių trejų metų jų metinis energijos suvartojimas viršijo nustatytą ribą, pavyzdžiui, 8 TJ. Gali būti, kad šios įmonės per ankstesnius trejus metus viršijo 10 TJ ribą. Įrodymai gali būti komunalinių paslaugų teikėjų duomenys, pateikti įgyvendinant ES ATLPS direktyvą (Direktyvą 2003/87/EB su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2023/959), energijos vartojimo auditų duomenys, įmonių skatinimo programų duomenys ir viešų ataskaitų duomenys (pvz., EMAS deklaracijos arba ataskaitos pagal Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvą ⁽¹⁰⁾).

Valstybės narės raginamos paskelbti preliminarų atrinktų įmonių sąrašą ir susisiekti su nustatytais įmonėmis. Į preliminarų atrinktų įmonių sąrašą turėtų būti įtraukta ši informacija:

- įmonės pavadinimas;
- įmonės adresas;
- ne mažesnis kaip 10 TJ galutinės energijos suvartojimas: taip / ne;
- ne mažesnis kaip 85 TJ galutinės energijos suvartojimas: taip / ne.

Be to, turėtų būti renkama tokia informacija: įmonės kontaktinio asmens vardas, pavardė ir e. pašto adresas, tačiau ji neturėtų būti skelbiama.

Tuomet valstybės narės galėtų reikalauti:

- kad į preliminarų atrinktų įmonių sąrašą įtrauktos įmonės praneštų apie metinį energijos suvartojimą per kiekvienus ankstesnius trejus metus ir vidutinį to laikotarpio energijos suvartojimą; nesavarankiškos įmonės taip pat turėtų pateikti papildomą informaciją apie susijusias įmones (jų energijos suvartojimą ir akcijų paketo dalį);
- kad įmonės, neįtrauktos į preliminarų atrinktų įmonių sąrašą, bet atitinkančios 11 straipsnio 1 dalies arba 11 straipsnio 2 dalies reikalavimus, pateiktų savideklaraciją ir praneštų apie metinį energijos suvartojimą per kiekvienus ankstesnius trejus metus bei vidutinį to laikotarpio energijos suvartojimą; nesavarankiškos įmonės taip pat turėtų pateikti papildomą informaciją apie susijusias įmones (jų energijos suvartojimą ir akcijų paketo dalį).

Be to, nacionalinės valdžios institucijos, siekdamos patikrinti, ar įmonių pateikta informacija yra teisinga, galėtų atlikti atrankinius patikrinimus (visų pirma įmonių, įtrauktų į preliminarų atrinktų įmonių sąrašą).

Įmonės reikalaujamą informaciją nacionalinei institucijai, atsakingai už 11 straipsnio įgyvendinimą, turėtų pateikti naudodamosi nacionaline platforma arba kita jau esama arba specialiai šiam tikslui sukurta internetine priemone.

Nacionalinės valdžios institucijos galėtų kasmet skelbti galutinį įmonių, kurioms taikoma 11 straipsnio 1 arba 2 dalyje nustatyta pareiga, sąrašą ir jame nurodyti trejų metų energijos suvartojimo vidurkį ir pareigos rūšį (energijos vartojimo auditas arba energijos naudojimo vadybos sistema).

Tuomet nacionalinės institucijos gali susisiekti su visomis įmonėmis, kurioms taikoma 11 straipsnio 1 arba 2 dalis, kad informuotų jas apie jų pareigas (įskaitant terminus).

Siekdamos sumažinti įmonėms tenkančią naštą, valstybės narės kiekviename proceso etape gali:

- informuoti įmones (taip pat ir per, pvz., sektorių asociacijas) apie 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas pareigas;
- parengti gaires ir (arba) dažnai užduodamus klausimus (DUK), kad pagerintų komunikaciją;
- palengvinti savideklaracijos procesą (pvz., sukurdamos internetinę sistemą).

⁽¹⁰⁾ Žr. 6.1 punktą.

5. PAREIGOS, SUSIJUSIOS SU 11 STRAIPSNIO 1 DALIES NUOSTATOMIS DĖL ENERGIJOS NAUDOJIMO VADYBOS SISTEMOS

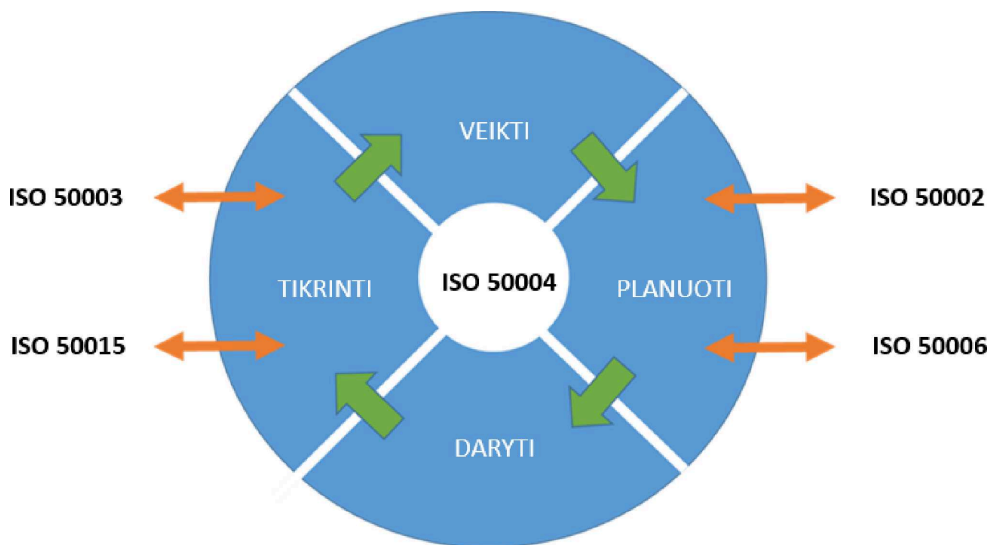
5.1. Reikalavimo taikymo sritis pagal Direktyvą (ES) 2023/1791

Įmonės, kurių vidutinis metinis energijos suvartojimas per ankstesnius trejus metus viršijo 85 TJ, privalo įgyvendinti energijos naudojimo vadybos sistemą.

Energijos naudojimo vadybos sistemą turi „sertifikuoti“ nepriklausoma įstaiga pagal atitinkamus Europos arba tarptautinius standartus“. Siekdamas užtikrinti, kad energijos naudojimo vadybos sistema būtų aukštos kokybės, ją būtų galima palyginti tarptautiniu mastu ir ji apimtų tikslus, procesus, energijos segmentų aprėptį, įgyvendinimą ir atnaujinimą, valstybės narės turėtų skatinti įmones remtis šiais standartais ir įgyvendinant energijos naudojimo vadybos sistemą atlikti energijos vartojimo auditą pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 VI priedą. Šiuo požiūriu svarbiausias tarptautinis standartas yra plačiai taikomas standartas ISO 50001. Užtikrinti aukštą energijos naudojimo vadybos sistemų kokybę yra svarbu, kad būtų užtikrintas aukštas nustatytų ir rekomenduojamų energijos taupymo priemonių įgyvendinimo lygis.

Pagal standartą ISO 50001, energijos naudojimo vadybos sistemos apima energijos naudojimo vertinamąsias analizes, kurios yra neatsiejama nuolatinio ciklo „planuoti, daryti, tikrinti, veikti“ dalis. Nors ISO 50000 standartų grupei priklauso energijos vartojimo auditų standartai (žr. 3 diagramą), standarte ISO 50001 nėra tiesioginės nuorodos į standartą ISO 50002 (energijos vartojimo auditai). Todėl energijos vartojimo auditas ⁽¹⁾ pagal standartą ISO 50002 arba standartą EN 16247-1 nėra būtinas sertifikuojant energijos naudojimo vadybos sistemas. Tačiau tiek standarte ISO 50001, tiek standarte ISO 50002 teigiama, kad energijos vartojimo auditas gali būti naudingas rengiant energijos naudojimo vertinamąsias analizes.

Energijos vartojimo auditas gali būti laikomas savarankiška priemone, skirta subjekto (pvz., susijusių įmonių grupės, įmonės, įrenginio ar pastato) energijos vartojimo efektyvumui (energiniam naudingumui) įvertinti ir, be kita ko, rekomendacijoms dėl efektyvumo gerinimo (naudingumo didinimo) priemonių pateikti. Energijos naudojimo vertinamoji analizė, priešingai, yra integruota į nuolatinį energijos vartojimo efektyvumo gerinimo procesą ir turi būti reguliariai, paprastai kasmet, peržiūrima ir atnaujinama.

3 diagrama

Bendroji ISO 50000 standartų grupės sistema (remiantis www.weka.de/energie/die-normenfamilie-der-din-en-iso-50001)

Praktiškai energijos vartojimo auditas paprastai atliekamas pagal minėtus tarptautinius ir Europos standartus (kaip energijos naudojimo vadybos sistemų dalis), nes šiuose standartuose pateikiamos naudingos aukštos kokybės energijos vartojimo audito, kuris gali būti naudingas rengiant energijos naudojimo vertinamąją analizę, gairės. Energijos naudojimo vadybos sistemų dalį sudaranti energijos naudojimo vertinamosios analizės (arba energijos vartojimo auditai) turi būti atnaujinamos (-i) reguliariai, paprastai metiniais ciklais.

VI priede paaiškinama, kad energijos vartojimo auditas, įskaitant auditą, atliekamą kaip energijos naudojimo vadybos sistemų dalis, turi atitikti tam tikrus kriterijus, kuriais siekiama užtikrinti aukštą kokybės lygį ir taip padidinti tikimybę, kad jį atlikus bus sutaupoma energijos ir bus naudojama atsinaujinančiųjų išteklių energija.

⁽¹⁾ Atkreipkite dėmesį, kad energijos naudojimo vadybos sistemų vidaus auditas neturėtų būti painiojamas su energijos vartojimo auditu.

Be to, VI priede reikalaujama, kad energijos vartojimo auditui „*naudojami duomenys*“ būtų „*saugotini, kad būtų galima atlikti ankstesnių duomenų analizę ir stebėti veiklos rezultatus*“. Pasinaudodamos šiuo duomenų reikalavimu, nacionalinės institucijos gali atlikti energijos taupymo priemonių nustatymo ir įgyvendinimo valstybėse narėse stebėseną. Šiuo tikslu valstybės narės turėtų apibrėžti duomenų, kuriuos reikia pateikti už stebėseną valstybėse narėse atsakingoms institucijoms ar įstaigoms, struktūrą ir formatą.

Paprastai energijos naudojimo vertinamąsias analizes, kurios yra energijos naudojimo vadybos sistemų dalis, atlieka vidaus energetikos ekspertai arba energetikos vadybininkai. Kad būtų užtikrintas vidaus energetikos ekspertų nepriklausomumas, šie asmenys neturėtų būti tiesiogiai atsakingi už nė vieną iš energetikos sektorių (pastatų, procesų, transporto), kurių energijos naudojimo vertinamoji analizė atliekama. Kai kuriais atvejais energijos vartojimo auditą atlieka išorės energijos vartojimo auditoriai, kurie paprastai remiasi energijos vartojimo audito standartais. Šis energijos vartojimo auditas tiesiogiai padeda parengti energijos naudojimo vertinamąją analizę. Kad energijos naudojimo vadybos sistemą sertifikuotų nepriklausoma įstaiga, reikia užtikrinti procesų tęstinumą; be to, sertifikavimas padeda padidinti energijos vartojimo efektyvumo gerinimo veiksmų įgyvendinimo spartą ir pagerinti jų įgyvendinimo kokybę.

5.2. Terminai

11 straipsnio 1 dalyje nustatytas aiškus terminas, iki kurio įmonės, kurių vidutinis metinis energijos suvartojimas viršija 85 TJ, turi įdiegti energijos naudojimo vadybos sistemą, – dveji metai po perkėlimo į nacionalinę teisę termino, t. y. 2027 m. spalio 10 d.

Nors Direktyvoje (ES) 2023/1791 aiškiai nenurodyta, vadovaujantis ta pačia logika ir siekiant visoms įmonėms sudaryti vienodas sąlygas, dvejų metų laikotarpis energijos naudojimo vadybos sistemai įdiegti bus suteikiamas ir įmonėms, kurioms 11 straipsnio 1 dalies pareiga pradedama taikyti vėliau.

Tačiau Direktyvoje (ES) 2023/1791 nenustatyta aiški sertifikavimo atlikimo data. Todėl valstybės narės gali reikalauti, kad kaip įrodymas, kad pareiga įvykdyta per dvejų metų laikotarpį, būtų atliktas energijos naudojimo vadybos sistemos sertifikavimas.

5.3. Pasiekto (suminio) galutinės sutaupytos energijos kiekio kiekybinis įvertinimas

Pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 VI priede įtvirtintus minimaliuosius energijos vartojimo audito kriterijus energijos vartojimo audito metu turėtų būti nustatytos energijos vartojimo efektyvumo priemonės energijos suvartojimui mažinti. Kadangi sutaupyta energijos kiekio neįmanoma tiesiogiai išmatuoti, reikia nustatyti energijos suvartojimo bazinių scenarijų, kad jį būtų galima palyginti su faktiniu arba numatomu energijos suvartojimu.

Valstybės narės galėtų skatinti įmones remtis tarptautiniais protokolais ar standartais, tokiais kaip Tarptautinis naudingumo koeficiento matavimo ir tikrinimo protokolas (IPMVP) arba standartas ISO 50006, ISO 50015 ar EN 16212, kad būtų galima apskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį ar energijos vartojimo efektyvumo padidėjimą. Šie standartai ir protokolai plačiai taikomi energijos naudojimo vadybos sistemose ir sutartyse dėl energijos vartojimo efektyvumo.

5.4. Valstybių narių atliekamas matavimas, stebėsenos kontrolė, kokybės stebėseną ir tikrinimas

Už stebėseną atsakingai nacionalinei institucijai kartu su energijos vartojimo audito arba energijos naudojimo vertinamosios analizės rezultatų santrauka turėtų būti pateikiamas apibendrintas rekomendacijų dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių sąrašas, įskaitant gautus duomenis, reikalingus sutaupyta energijos (atsipirkimo laikotarpio ar panašių rodiklių) ekonominiam vertinimui atlikti. Valstybės narės turėtų pateikti rekomendacinius dokumentus ir apibrėžti minimaliuosius ataskaitų teikimo standartus (pavyzdžiui, pateikdamos šablonus ir (arba) internetines priemones).

6. PAREIGOS, SUSIJUSIOS SU 11 STRAIPSNIO 2 DALIES NUOSTATOMIS DĖL ENERGIJOS VARTOJIMO AUDITO

6.1. Reikalavimo taikymo sritis

Įmonės, kurių vidutinis metinis energijos suvartojimas per ankstesnius trejus metus viršijo 10 TJ ir kurios nėra įdiegusios energijos naudojimo vadybos sistemos, privalo atlikti energijos vartojimo auditą, ir, remdamosi energijos vartojimo audito rekomendacijomis, turi parengti konkretų ir įgyvendinamą **veiksmų planą**.

Toks veiksmų planas turi būti „pateikiamas įmonės vadovybei“ ir jį turi būti ištrauktos visos rekomendacijos, kurios yra „įgyvendinam[os] techniniu ar ekonominiu požiūriu“. Be to, veiksmų planas turi būti „skelbiamas įmonės metinėje ataskaitoje“ kartu su „rekomendacijų įgyvendinimo rodikliu“ ir jie turi būti „viešai prieinami“. Kol įmonė turi pareigą pagal 11 straipsnio 2 dalį, veiksmų planas ir (atnaujintas) rekomendacijų įgyvendinimo rodiklis turi būti skelbiami kasmet.

Raginama, kad, nustatydamos veiksmų planų, kuriuos įmonės turi parengti, turinio reikalavimus, valstybės narės stengtųsi tuos reikalavimus kuo labiau apriboti ir atsižvelgtų į būtinybę vengti įmonėms tenkančios nereikalingos ataskaitų teikimo naštos.

Be to, valstybės narės raginamos kuo labiau užtikrinti, kad įmonėms nebūtų taikomi besidubliuojantys ar sutampantys ataskaitų teikimo reikalavimai. Visų pirma valstybės narės raginamos atsižvelgti į Europos tvarumo atskaitomybės standartuose (ETAS) ir Europos finansinės atskaitomybės patariamąsios grupės (EFRAG) rengiamame MVĮ savanoriškos tvarumo atskaitomybės standarte nustatytus informacijos atskleidimo reikalavimus bei duomenų taškus ir veiksmų planų turinio reikalavimus kuo labiau grįsti šiais informacijos atskleidimo reikalavimais ir duomenų taškais.

Valstybės narės turėtų leisti įmonėms, kurioms taikomi Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvoje⁽¹²⁾ (Direktyva (ES) 2022/2464, toliau – ĮITTD) ir Europos tvarumo atskaitomybės standartuose nustatyti atskaitomybės reikalavimai, įvykdyti reikalavimą paskelbti veiksmų planą integruojant reikiamą informaciją apie veiksmų planus į su klimato kaita susijusios pertvarkos planą, kurį įmonės skelbia pagal ĮITTD / ETAS.

ETAS E1 (Bendrieji reikalavimai) aiškiai leidžiama įmonėms į savo tvarumo ataskaitą įtraukti papildomą informaciją, numatytą kituose Sąjungos ar nacionalinės teisės aktuose, kuriuose reikalaujama, kad įmonė atskleistų informaciją apie tvarumą.

Be to, atitinkama įmonė jau dabar pagal E1-5 pateikia informaciją apie metinį energijos suvartojimą, o pagal E3-4 – apie bendrą vandens suvartojimą m³, jei tokia informacija pagal ETAS laikoma reikšminga. Be to, ETAS 7.1 skirsniu užtikrinama su visais kiekybiniais rodikliais susijusi ankstesnio laikotarpio lyginamoji informacija.

Remiantis energijos vartojimo auditu, veiksmų plane galėtų būti pateikta energijos vartojimo efektyvumo gerinimo veiksmų, kurie sudaro energijos vartojimo audito dalį, struktūrinė santrauka. Jei tai naudinga konkrečiai įmonei, energijos vartojimo efektyvumo gerinimo veiksmai galėtų būti toliau suskirstyti į priemones, kurioms reikalingos mažos (įskaitant nulines), vidutinės ir didelės investicijos, taip pat galėtų būti nurodyti su jais susiję atitinkami atsipirkimo laikotarpiai arba kiti atitinkami ekonominiai rodikliai. Konkrečiais atvejais energinio naudingumo didinimo priemonės taip pat galėtų būti priskirtos centriniam įmonės gamybos procesams, įskaitant gamybos linijas, ir pagalbiniams procesams, įskaitant apšvietimą, šildymą, vėdinimą, oro kondicionavimą ar suslėgto oro tiekimą.

Visa ši informacija padėtų padidinti įgyvendinimo rodiklį. Įgyvendinimo rodiklis čia suprantamas kaip visiškai įgyvendintų energijos vartojimo efektyvumo gerinimo veiksmų skaičius, palyginti su visu rekomenduojamų tų veiksmų sąrašu, taip pat galėtų būti įtrauktas ir vėliau sutaupytos energijos kiekis.

Įmonės, kurių metinis energijos suvartojimas atitinkamai viršija 10 TJ arba 85 TJ, turi šią informaciją pateikti nacionalinėms institucijoms, atsakingoms už 11 straipsnio įgyvendinimą (žr. 4.4 punktą). Šiam tikslui gali būti naudojama esama arba nauja duomenų rinkimo platforma. Todėl valstybės narės gali pageidauti apsvarstyti galimybę naudotis būsimu Europos bendru prieigos portalu. Kad būtų įvykdytos pareigos, reikalingos atitinkamai energijos naudojimo vadybos sistemai arba energijos vartojimo auditui įgyvendinti, valstybės narės turėtų nustatyti išsamius duomenų reikalavimus ir atitinkamus terminus.

6.2. Terminai

11 straipsnio 2 dalyje nustatytas aiškus vienerių metų terminas, per kurį įmonės, kurių vidutinis metinis energijos suvartojimas Direktyvos (ES) 2023/1791 perkėlimo į nacionalinę teisę metu viršija 10 TJ, turi įvykdyti energijos vartojimo audito reikalavimus. Nors Direktyvoje (ES) 2023/1791 aiškiai nenurodyta, vadovaujantis ta pačia logika ir siekiant visoms įmonėms sudaryti vienodas sąlygas, vienerių metų laikotarpis energijos vartojimo audito reikalavimams įvykdyti bus suteikiamas ir įmonėms, kurioms 11 straipsnio 2 dalies pareigos pradedamos taikyti vėliau.

Jei vidutinis metinis energijos suvartojimas 10 TJ ribos neviršija, energijos vartojimo audito atlikti nereikia (net jei pagal 2018 m. EED ankstesniais metais buvo taikoma pareiga).

⁽¹²⁾ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2464, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 537/2014, Direktyva 2004/109/EB, Direktyva 2006/43/EB ir Direktyva 2013/34/ES dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo. (OL L 322, 2022 12 16, p. 15, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>).

6.3. Energijos vartojimo audito kokybės kriterijai (Direktyvos (ES) 2023/1791 VI priedas)

Energijos vartojimo audito kokybė turi lemiamą reikšmę įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo priemones. Kokybės užtikrinimas gali būti susijęs su energijos vartojimo auditorių kvalifikacija ir gali grindžiamas energijos vartojimo audito atlikimo proceso ir energijos vartojimo audito bei atitinkamų ataskaitų turinio ir reikalaujamo išsamumo lygio kriterijais. Tai matyti iš 11 straipsnio 2 dalies, kurioje teigiama, kad energijos vartojimo auditas turi būti „nepriklausomai ir ekonomiškai efektyviai atliekamas kvalifikuotų arba akredituotų ekspertų pagal 28 straipsnį“ arba „pagal nacionalinės teisės aktus įgyvendinamas ir prižiūrimas nepriklausomų institucijų“.

Esama Europos ir tarptautinių energijos vartojimo audito standartų, visų pirma turimas standartas ISO 50002:2014, kuris grindžiamas standartu EN 16247-1:2012. Abu standartai yra patikimi šaltiniai, užtikrinantys energijos vartojimo auditų kokybę, susijusią su tikslais, procesais, energijos segmentų aprėptimi, vertinimu ir rekomendacijomis dėl priemonių. Šie standartai gali būti naudingos gairės pagal VI priedą rengiant nacionalinius minimaliuosius kriterijus. Be to, neseniai (2022 m.) atnaujintas standartas EN 16247-1 buvo parengtas būtent pagal ankstesnę Energetinių paslaugų direktyvą ir galėtų būti taikomas kaip nuosekli priemonė įgyvendinant platesnę vadybos sistemą (pvz., ISO 50001 arba ISO 14000). Reikėtų pažymėti, kad nors pateikiama nuoroda tiek į standartą ISO 50001, tiek į standartą ISO 14000, standartas ISO 50001 konkrečiai skirtas energijos suvartojimui, o standarte ISO 14000 daugiausia dėmesio skiriama bendresnio pobūdžio aplinkosaugos gerinimui. 2021 m. standartas ISO 50005 buvo pristatytas kaip standartas, skirtas energijos naudojimo vadybos sistemoms laipsniškai įgyvendinti MVĮ. Europos ir (arba) tarptautinių standartų paisymas yra naudingas siekiant sudaryti vienodas sąlygas įmonėms, vykdančioms veiklą keliose valstybėse narėse.

VI priedo c punkte pirmą kartą aiškiai reikalaujama, kad energijos vartojimo audito metu būtų „nustatomos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energijos suvartojimui mažinti“. Tai atitinka standartuose ISO 50002:2014 ir EN 16247-1:2012 nustatytus reikalavimus, pagal kuriuos energijos vartojimo auditorius turi nustatyti energijos vartojimo efektyvumo gerinimo galimybes. Panašūs reikalavimai taikomi ir vadybos sistemoms (pvz., ISO 50001 arba ISO 14000). Praktiškai auditas taip pat turėtų apimti gerinimo galimybių, įskaitant sutaupomas lėšas, reikalingas investicijas, ekonominę analizę ir su energija nesusijusią naudą, įvertinimą. Turėtų būti pateiktos galimos energijos vartojimo efektyvumo priemonių sąsajos ir palyginimas, jei siūlomos alternatyvios energijos vartojimo efektyvumo priemonės.

Be to, į VI priedo d punktą įtrauktas naujas reikalavimas „nustat[yti] ekonomiškai efektyvaus atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo arba gamybos potencial[ą]“. Priklausomai nuo energijos nešiklio, dėl to gali susilpnėti energijos vartojimo efektyvumo didinimo pastangos, pavyzdžiui, jei (labai efektyvūs) dujiniai katilai būtų pakeisti (paprastai ne tokiais efektyviais) biomasės kietojo kuro katilais. Vis dėlto naudojant atsinaujinančiuosius energijos išteklius sumažėja išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, o tai yra būtina siekiant klimato srities tikslų. Atliekant energijos vartojimo auditą, būtų galima taikyti pagal Pastatų energinio naudingumo direktyvą jau įgyvendintą metodą, pagal kurį reikia atsižvelgti į atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo ar gamybos galimybes ir jas išanalizuoti ⁽¹³⁾. Ši analizė turėtų būti įtraukta į energijos vartojimo audito dokumentus.

6.3.1. Audito turinys ir audito ataskaita

VI priedo f punkte nurodyta, kad energijos vartojimo auditas turi būti „proporcingas ir pakankamai reprezentatyvus, kad būtų galima gauti patikimos informacijos apie bendrą energinį naudingumą“. Taigi svarbi šio reikalavimo įvykdymo sąlyga yra minimalios energijos vartojimo audito aprėpties (*de minimis* ⁽¹⁴⁾) nustatymas ⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ Atsinaujinančiųjų išteklių energija grindžiamų didelio naudingumo alternatyvių sistemų techninio, aplinkosauginio ir ekonominio pagrįstumo vertinimas.

⁽¹⁴⁾ Išsamesnė informacija pateikiama: Behling, I. et al., 2018: *Development of recommendations on the implementation of certain aspects of Article 8 and Annex VI of the Energy Efficiency Directive*. Final Report for DG ENERGY.

⁽¹⁵⁾ European Commission, 2016: *A Study on Energy Efficiency in Enterprises: Energy Audits and Energy Management Systems. Report on the fulfilment of obligations upon large enterprises, the encouragement of small- and medium-sized companies and on good-practice*. Fraunhoferio sistemų ir inovacijų tyrimų instituto ISI ir bendrovės „Ricardo Energy & Environment“ Europos Komisijos užsakytu parengtas tyrimas. Karlsruhe / Oxon.

Igyvendinant 2018 m. EED, kai kuriose valstybėse narėse į energijos vartojimo audito aprėptį turi būti įtrauktas bendras energijos suvartojimas. Įvairiose valstybėse narėse į energijos vartojimo auditą turi būti įtraukta aiškiai nustatyta mažiausia įmonės bendro energijos suvartojimo procentinė dalis; paprastai ši procentinė dalis siekia 65–90 %. Pagal kitą metodą reikalaujama, kad būtų įtrauktos visos energijos vartojimo sritys (pagal Europos standartą EN 16247-2, skirtą pastatams, standartą EN 16247-3, skirtą procesams, ir standartą EN 16247-4, skirtą transportui), kuriose suvartojama ne mažiau kaip 10 % suvartojamos energijos, ir bendra aprėptis būtų ne mažesnė kaip 80 %. Energijos naudojimo vadybos sistemose pagal standartą ISO 50001 turi būti nustatyti daug energijos sunaudojantys procesai. Tai sritys, kuriose suvartojama daug energijos ir (arba) kuriose esama didelio energijos vartojimo efektyvumo gerinimo potencialo. Panašų metodą būtų galima taikyti ir nustatant į energijos vartojimo auditus įtrauktiną minimalią energijos vartojimo duomenų dalį, nes atliekant energijos vartojimo auditus turės būti renkami visų energijos vartojimo sričių duomenys. Norint įvykdyti VI priedo f punkto reikalavimus, atrodo, yra tikslinga į išsamią analizę neįtraukti sričių, kuriose suvartojama mažiau nei tam tikra dalis (pvz., 10 %) visos suvartojamos energijos, ir taip padidinti energijos vartojimo audito ekonominį efektyvumą.

Energijos vartojimo auditas turėtų būti pakankamai reprezentatyvus. Valstybė narė gali apsvarstyti galimybę įmonėms, kurios turi tam tikrą skaičių panašių objektų (pvz., prekybos tinklams), savo teritorijoje taikyti atrankos metodą. Atrinkta imtimi turi būti užtikrintas visų audituojamų objektų reprezentatyvumas, išreikštas bent kvadratine bendro objektų, kurie turi panašias charakteristikas ir į kuriuos turi būti atsižvelgta, skaičiaus šaknimi. Tokios charakteristikos gali būti energijos vartojimo profiliai, energijos sąnaudos, energijos išteklių ir kainos, darbuotojų skaičius, dydis, procesas ir kt., skaičiaus. Kriterijai, reikalingi siekiant užtikrinti pakankamą objektų panašumą, galėtų būti bendrasis šildomų ir (arba) vėsinamų patalpų plotas, pastato amžius, techninė įranga ir kt. Mažiausią suvartojamos energijos procentinę dalį ir atrankos metodą galima derinti, pavyzdžiui, leidžiant taikyti atrankos metodą, pagal kurį energijos vartojimo auditas vis tiek turi apimti tam tikrą suvartojamos energijos procentinę dalį. Atitinkamos imties grupės charakteristikos turi būti dokumentuotos ir imties atranka turi būti pagrįsta energijos vartojimo audito ataskaitoje.

Siekdamos padidinti energijos vartojimo audito ekonominį efektyvumą, valstybės narės galėtų pateikti *de minimis* taisyklės taikymo, grupavimo ir imčių atrankos gaires. Rekomenduojama įvairiose įmonėse taikyti lanksčius metodus. Grupių atranka, atrankos metodika ir *de minimis* taisyklės tinkamumas turi būti pagrįsti ir dokumentuoti ⁽¹⁶⁾.

Būtina apibrėžti, kaip į energijos vartojimo auditą įtraukiamas energijos suvartojimas pastatų ir transporto sektoriuose. Reikia nuspręsti, ar į energijos vartojimo auditą įtraukiamos transporto paslaugos. Tokiu atveju reikės gairių, kaip vertinti visuomeninį transportą, įskaitant orlaivius, traukinius, autobusus, tolimojo susisiekimo autobusus, laivus ir taksi. Taip pat turi būti nurodyta, kaip atliekant energijos vartojimo auditą vertinti tarpvalstybinį transportą. Valstybės narės galėtų reikalauti, kad būtų įtrauktas visas su verslu susijęs transportas, įskaitant tarpvalstybinį transportą. Kalbant apie pastatus, reikėtų paaiškinti, kas yra atsakingas už energijos vartojimo auditą nuosavybės teise priklausančiuose ar nuomojamuose pastatuose. Šiuo atveju svarbūs kriterijai galėtų būti atsakomybė už pastato naudojimą arba tai, ar įmonė turi reikšmingą poveikį pastato energijos suvartojimui. Be to, atliekant energijos vartojimo auditą energijos suvartojimas galėtų būti padalijamas į įmonės suvartojimą (pvz., elektros energija serveriams, kompiuteriams ir biuro apšvietimui) ir pastato savininkų suvartojimą (įskaitant centrinį šildymą ir vėsinimą).

6.3.2. Reikalaujamas išsamumo lygis

Siekdamos užtikrinti tam tikrą išsamumo lygį, valstybės narės galėtų pateikti gaires su gerosios praktikos pavyzdžiais ir energijos vartojimo audito turiniu ir (arba) šablonais. Į šiuos šablonus turėtų būti įtrauktos visos atitinkamos sritys (pastatai, procesai ir transportas), tačiau turėtų būti suteikta galimybė išbraukti skirsnius, kurie konkrečiais atvejais nėra aktualūs. Svarbiausi skirsniai yra, be kita ko, santrauka ir rekomendacijų, kuriomis grindžiamas veiksmų planas, sąrašas. Reikėtų išsamiai nurodyti reikalaujamą šių skirsnių turinį. Taip pat reikės aiškiai apibrėžti duomenų, kurie turi būti pateikiami nacionalinėms institucijoms (energijos vartojimo auditų santraukos, rekomendacijų sąrašo, CAPEX, sutaupytų lėšų, atsipirkimo laikotarpio ir kt.), struktūrą. Pageidautina, kad pateiktini duomenys būtų įkeliami į duomenų bazę ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Žr. Behling, I. et al., 2018: *Development of recommendations on the implementation of certain aspects of Article 8 and Annex VI of the Energy Efficiency Directive*. Final Report for DG ENERGY.

⁽¹⁷⁾ European Commission, 2016: *A Study on Energy Efficiency in Enterprises: Energy Audits and Energy Management Systems. Library of typical energy audit recommendations, costs and savings*. DNV GL parengtas tyrimas. Oxon.

VI priede nurodyti minimalieji energijos vartojimo audito kriterijai. Šiuos kriterijus taip pat turi atitikti energijos vartojimo auditas, kuris yra energijos naudojimo vadybos sistemos arba aplinkosaugos vadybos sistemos dalis.

6.4. Ekspertų priimtinumas

Kad būtų užtikrintas aukštos kokybės energijos vartojimo auditas, energijos vartojimo auditoriai turėtų turėti reikiamą kvalifikaciją. Į viešą registrą turėtų būti įtraukiami tik kvalifikuoti ir (arba) akredituoti energijos vartojimo auditoriai.

Sertifikavimo ir (arba) akreditavimo sistemoje turėtų būti numatyti bent šie kriterijai ⁽¹⁸⁾:

- energijos vartojimo auditorių išsilavinimas. Daugumoje valstybių narių reikalaujama, kad energijos vartojimo auditoriai turėtų atitinkamų techninių studijų kryptį (pvz., inžinerijos, architektūros) bakalauro arba magistro laipsnį. Kai kuriose valstybėse narėse gali pakakti vidurinio išsilavinimo, tačiau jis turėtų būti derinamas su ilgesne ar didesne darbo patirtimi;
- patirtis kompetencijos srityje. Sertifikavimas ir (arba) akreditavimas turėtų būti suteikiamas (-i) atsižvelgiant tik į faktinę darbo patirtį atitinkamose srityse (pvz., pastatų, procesų, judumo). Atsižvelgiant į išsilavinimo lygį, turėtų būti nustatytas minimalus metų skaičius (paprastai dveji–penkeri metai), per kurį turi būti įgyta atitinkama patirtis. Kaip įrodymas gali būti pateikiami pavyzdiniai projektai (energijos vartojimo audito ar panašios veiklos);
- mokymai kompetencijos srityse. Valstybės narės turėtų numatyti oficialiai patvirtintas mokymo programas, kurios būtų parengtos atitinkamos atsakingos nacionalinės institucijos. Mokymai bus reikalingi siekiant išplėsti sertifikavimo ir (arba) akreditavimo sritis ir gali būti reikalingi pakartotiniam sertifikavimui arba pakartotiniam akreditavimui (pvz., kas trejus metus);
- egzaminai. Kai kuriose valstybėse narėse įprasta, kad energijos vartojimo auditoriai turi išlaikyti egzaminą;
- energijos vartojimo auditorių registracija, sertifikavimas ir (arba) akreditavimas. Atlikti energijos vartojimo auditą pagal 11 straipsnį turėtų būti leidžiama tik registruotiems, sertifikuotiems ir (arba) akredituotiems energijos vartojimo auditoriams.

7. 11 STRAIPSNIO 1 IR 2 DALYSE NUSTATYTŲ PAREIGŲ TAIKymo PAVYZDŽIAI

Toliau pateikiami keli konkretūs pavyzdžiai, kaip 11 straipsnio 1 ir 2 dalių reikalavimai galėtų būti taikomi tais atvejais, kai įmonės vidutinis metinis energijos suvartojimas per ankstesnius trejus metus siekė apie 10 TJ arba 85 TJ:

- trejų metų vidutinis energijos suvartojimas n ⁽¹⁹⁾ metais yra didesnis nei 10 TJ, bet vis dar mažesnis nei 85 TJ, o $n + 1$ metais viršija 85 TJ: įmonė ne vėliau kaip $n + 1$ metais turėtų atlikti energijos vartojimo auditą (nebent turimi mažiau kaip prieš ketverius metus nuo to laiko atlikto energijos vartojimo audito rezultatai) ir ne vėliau kaip $n + 3$ metais įdiegti energijos naudojimo vadybos sistemą;
- trejų metų vidutinis energijos suvartojimas n metais viršija 85 TJ: įmonėje ne vėliau kaip $n + 2$ metais turėtų būti įdiegta energijos naudojimo vadybos sistema. Tačiau jei vidutinis trejų metų energijos suvartojimas $n + 1$ metais yra mažesnis nei 85 TJ, nuo $n + 1$ metų taikoma tik energijos vartojimo audito pareiga, t. y. energijos vartojimo auditas turėtų būti atliktas ne vėliau kaip $n + 2$ metais (nebent turimi mažiau kaip prieš ketverius metus atlikto energijos vartojimo audito rezultatai). Tačiau $n + 2$ metais nebereikalaujama, kad būtų įdiegta energijos naudojimo vadybos sistema;
- trejų metų energijos suvartojimas 10 TJ ribą viršija tik n metais: įmonė privalėtų atlikti energijos vartojimo auditą ne vėliau kaip $n + 1$ metais (nebent turimi mažiau kaip prieš ketverius metus atlikto energijos vartojimo audito rezultatai), neatsižvelgiant į trejų metų energijos suvartojimą $n + 1$ metais;

⁽¹⁸⁾ JRC, 2015: *Survey of energy audits and energy management systems in the Member States. Preparation of the transposition of the Energy Efficiency Directive in Member States. JRC Science for Policy Report.*

⁽¹⁹⁾ N metai – bet kurie metai po to, kai direktyva perkeliama į nacionalinę teisę.

- trejų metų energijos suvartojimas visada buvo šiek tiek didesnis kaip 10 TJ, tačiau n metais jis nesiekia 10 TJ; n metais įmonei pareigų netaikoma. Jei $n + 1$ metais vidutinis trejų metų energijos suvartojimas vėl viršytų 10 TJ ribą, įmonei būtų taikomi visi 11 straipsnio 2 dalies reikalavimai. Energijos vartojimo auditas turėtų būti atliktas ne vėliau kaip $n + 2$ metais (nebent turimi mažiau kaip prieš ketverius metus nuo to laiko atlikto energijos vartojimo audito rezultatai).

Įmonėms, kurioms vienu metu taikoma viena pareiga, o kitu – kita, ypač patartina kaip energijos naudojimo vadybos sistemos įgyvendinimo dalį atlikti energijos vartojimo auditą, o ne paprastą energijos naudojimo vertinamąją analizę, nes paprasta vertinamoji analizė neatitiks energijos vartojimo audito reikalavimų.

Be to, atsižvelgiant į 4.2 ir 5.2 skirsniuose paaiškintus terminus ir į kai kuriuos iš pirmiau pateiktų pavyzdžių, įmonės, kurios tam tikrais metais viršijo ribinę vertę, yra labai skatinamos energijos taupymo priemonės įgyvendinti kuo greičiau, kad per vienus metus sumažintų suvartojimą ir jis vėl nesiektų ribinės vertės.

8. VISŲ GALUTINIŲ VARTOTOJŲ SKATINIMAS ATLIKTI AUKŠTOS KOKYBĖS ENERGIJOS VARTOJIMO AUDITĄ

Kalbant apie galutinių vartotojų skatinimą atlikti energijos vartojimo auditą, Direktyvoje (ES) 2023/1791 pabrėžiama, kad apibrėžiant „minimaliuosius energijos vartojimo audito kriterijus“ turėtų būti atsižvelgiama į „atitinkamus Europos ar tarptautinius standartus“. Be to, Direktyvoje (ES) 2023/1791 pripažįstama būtinybė užtikrinti, kad būtų laikomasi 11 straipsnio 2 dalyje nustatytų energijos vartojimo audito atlikimo terminų ir būtų teisingai taikomi VI priede išdėstyti minimalieji kriterijai. Direktyvoje (ES) 2023/1791 taip pat reikalaujama, kad šiam vaidmeniui atlikti valstybės narės paskirtą „kompetentingą instituciją ar įstaigą“.

Paskirtoji institucija ar įstaiga galėtų atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant aukštą energijos vartojimo auditų kokybę. Ji galėtų būti atsakinga už kokybės užtikrinimo sistemos kūrimą ir įgyvendinimą bei būtinų kokybės patikrų, įskaitant atsitiktinę atranką, atlikimą. Paskirtoji institucija galėtų vykdyti energijos vartojimo auditorių sertifikavimą ir (arba) akreditavimą ir būti atsakinga už mokymo programų priežiūrą. Be to, paskirtoji institucija galėtų rinkti ir analizuoti energijos vartojimo auditų duomenis ir jais remdamasi teikti apibendrinamąsias ataskaitas ir lyginamuosius standartus. Kartu su energetinių paslaugų asociacijomis būtų galima inicijuoti skatinimo atlikti energijos vartojimo auditus programas, skirtas įmonėms, kurioms taikomos Direktyvoje (ES) 2023/1791 nustatytos pareigos (pvz., MVĮ, valdžios institucijoms ir kt.).

8.1. Energijos vartojimo auditų kokybės patikros, kurias turi atlikti valstybės narės

Valstybės narės turėtų „įdiegti energijos vartojimo auditų kokybės užtikrinimo ir tikrinimo sistemą“. Šios sistemos turėtų būti grindžiamos valstybių narių, įgyvendinusių 2018 m. EED, gerosios praktikos pavyzdžiais⁽²⁰⁾. Tokioje sistemoje gali būti numatyta pateikti:

- išsamias audito atlikimo gaires;
- energijos vartojimo auditų šabloną, skirtą ataskaitų teikimo procesui palengvinti ir standartizuoti, taip prisidedant prie kokybės gerinimo.

Be to, kad būtų galima lengvai susipažinti su visais energijos vartojimo auditais arba bent jau su jų santraukomis, būtų galima sukurti nacionalines duomenų bazines, kuriose būtų galima stebėti įgyvendinimą ir oficialiai tikrinti energijos vartojimo audito santraukų išsamumą ir struktūrą. Jei įmanoma, pagrindiniai energijos vartojimo audito duomenys turėtų būti renkami kompiuterio skaitomu formatu, kad būtų galima aptikti galimas klaidas ir patikrinti duomenų patikimumą (pvz., remiantis energijos taupymo priemonių lyginamąja analize⁽²¹⁾). Šiuo atžvilgiu valstybės narės turėtų ypatingą dėmesį skirti tam, kad būtų palengvintas informacijos ir duomenų teikimo procesas (pvz., sukurti karštąsias linijas ar pagalbos tarnybas, parengti DUK skirsinį ir kt.).

⁽²⁰⁾ Žr. „Nacionalinėms valdžios institucijoms skirtos gairės, kaip įveikti sunkumus, kylančius įgyvendinant EED 8 straipsnį“ (angl. *Guidance for national authorities on overcoming challenges in the implementation of Article 8 EED*), 2021, <https://doi.org/10.24406/publica-304>. Parengta pagal programos „Horizontas 2020“ projektą DEESME, skirtą ankstesnės EED 8 straipsniui įgyvendinti. Daugelis rekomendacijų tebėra aktualios įgyvendinant šios direktyvos 11 straipsnį.

⁽²¹⁾ Potencialus energijos vartojimo efektyvumo projektų lyginamosios analizės duomenų šaltinis gali būti Energijos vartojimo efektyvumo finansinių institucijų grupės (EEFIG) duomenų bazė DEEP (<https://deep.eefig.eu>).

Be pagrindinių visų surinktų energijos vartojimo audito ataskaitų teisingumo patikrinimų, atsitiktine tvarka bus atliekamos išsamios mažesnės imties kokybės patikros. Jei turimos visos energijos vartojimo auditų ataskaitos, nacionalinė institucija, naudodamasi šia duomenų baze, galėtų atlikti išsamius (atsitiktinių) energijos vartojimo auditų imčių vertinimus. Jei pateiktos tik santraukos, paprašius turi būti pateiktos visos energijos vartojimo audito ataskaitos. Išsamių kokybės patikrų skaičius skiriasi ir gali svyruoti nuo 1 iki 5 % visų įpareigotųjų įmonių.

8.2. Energijos vartojimo audito ekonominis efektyvumas

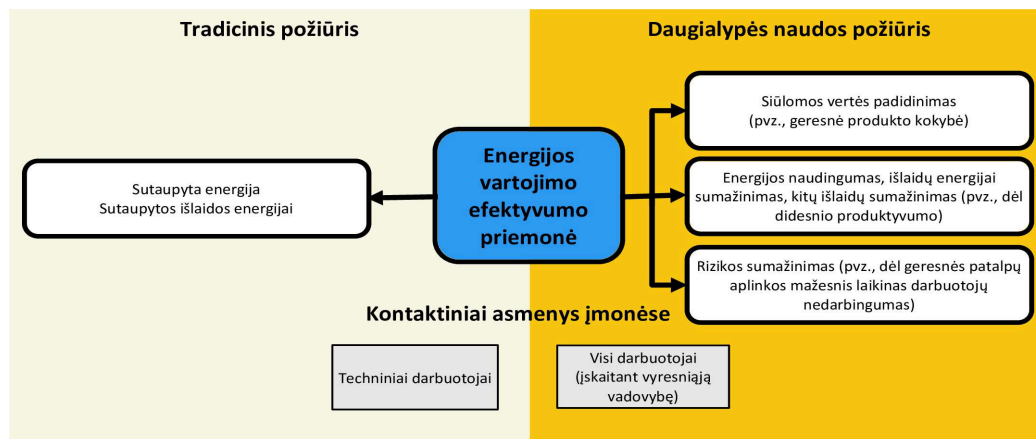
Griežtos energijos vartojimo audito ekonominio efektyvumo apibrėžties nėra. Tačiau energijos vartojimo audito ekonominį efektyvumą galima vertinti pagal atsipirkimo laikotarpį (metais), kuris yra energijos vartojimo audito atlikimo išlaidų ir metinių grynųjų lėšų (išreikštų grynąja dabartine verte), sutaupyta taikant energijos vartojimo audito metu nustatytas ir įmonės įgyvendintas energijos vartojimo efektyvumo priemones, santykis. Skaičiuojant grynąsias sutaupytas lėšas atsižvelgiama į bendrąsias per metus sutaupytas lėšas (susijusias su sumažėjusiu energijos suvartojimu), taip pat į investicijas, reikalingas energijos vartojimo efektyvumui didinti.

Neseniai atliktame tyrime ⁽²²⁾ buvo įvertintas energijos vartojimo audito ekonominis efektyvumas, išreikštas kelių tipinių įmonių atsipirkimo laikotarpiu. Apskritai energijos vartojimo auditų atsipirkimo laikotarpis, priklausomai nuo konkrečios įmonės, yra 3,1 metų arba trumpesnis; įmonių, kurios suvartoja daugiau kaip 10 TJ energijos, atsipirkimo laikotarpis nesiekia 1,16 metų.

Galiausiai, apskaičiuojant ekonominį efektyvumą, galima atsižvelgti į vidaus išlaidas (pvz., asmenines darbuotojų, dalyvaujančių atliekant energijos vartojimo auditą arba įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo priemones, išlaidas), taip pat į lėšas, sutaupytas gaunant su energija nesusijusią naudą.

8.3. Daugialypė nauda

Viena iš priežasčių, kodėl įmonės, ypač MVL, neinvestuoja daugiau į energijos vartojimo efektyvumą, yra ta, kad projektų pasiūlymuose paprastai daugiausia dėmesio skiriama tik energijos taupymui (žr. 4 diagramoje pateiktą tradicinį požiūrį), o tai nėra pagrindinė daugelio įmonių veikla. Tačiau kiekybiškai įvertinus ir pateikus visą energijos vartojimo efektyvumo didinimo naudą (žr. 4 diagramoje pateiktą daugialypės naudos požiūrį), įskaitant geresnę produktų kokybę, didesnę našumą, geresnę patalpų aplinką ir kt., projektų pasiūlymai tampa konkurencingesni ir patrauklesni įmonėms ⁽²³⁾.

4 diagrama

Tradicionis požiūris ir daugialypės naudos požiūris į investicijų į energijos vartojimo efektyvumo priemones skatinimą (pagal www.mbenefits.eu)

⁽²²⁾ Europos Komisija, Energetikos generalinis direktoratas, Groen, W., Egenhofer, C., Musmeci, R. et al.: „Techninė pagalba vertinant mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžties įgyvendinimo veiksmingumą Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 8 straipsnio 4 dalies tikslais. Galutinė ataskaita“ (angl. *Technical assistance on assessing the effectiveness of the implementation of the definition of small and medium-sized enterprises for the purposes of Article 8(4) of the Energy Efficiency Directive – Final report*), Europos Sąjungos leidinių biuras, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/051248>.

⁽²³⁾ Atitinkama medžiaga (pvz., bendroji informacija, gairės, XLS lentelės ir kt.), padedanti nacionalinėms institucijoms ir įmonėms įtraukti bei kiekybiškai įvertinti įvairiapusę energijos vartojimo efektyvumo naudą ir apie ją informuoti, pateikiama kai kuriuose programose „Horizontas 2020“ projektuose, pvz.: „M-Benefits“ (<https://www.mbenefits.eu/>), DEESME (<https://www.deesme.eu/>) arba ICCEE (<https://iccee.eu/>).

8.4. Energijos vartojimo efektyvumo tinklai

Energijos vartojimo efektyvumo tinklas (EVET) yra pasiteisinusi koncepcija, padedanti skatinti energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimą įmonėse. EVET koncepciją galima apibrėžti kaip struktūruotą, prižiūrimą ir laiko atžvilgiu ribotą (paprastai nuo dvejų iki ketverių metų) įmonių keitimąsi žiniomis ir patirtimi, siekiant palengvinti energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimą. Pirmasis žingsnis paprastai yra energijos taupymo potencialo nustatymas EVET priklausančiose įmonėse, atliekant energijos vartojimo auditą. Naudojantis rekomenduojamomis energijos vartojimo efektyvumo priemonėmis nustatomi individualūs, neįpareigojantys taupymo tikslai. Paprastai nustatomas ir bendras EVET grupės taupymo tikslas. Tuomet vidaus ir išorės energetikos specialistai reguliariai susitinka aptarti energijos vartojimo efektyvumo ir galimų priemonių, o prireikus pasitelkiami išorės ekspertai, turintys specialių žinių tam tikrose srityse. Taip EVET dalyviams sudaromos sąlygos gauti žinių, susipažinti su gerąja praktika ir įgyti asmeninės patirties. Šis požiūris taip pat padeda dalyviams pagrįsti būtinas investicijas savo įmonėse ir padidinti energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimo rodiklį. EVET koncepcija ir poveikis buvo aprašyti literatūros šaltiniuose ir keliuose ataskaitose ⁽²⁴⁾.

9. SUTARTIES DĖL ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO ĮGYVENDINIMU GRINDŽIAMAS ATLEIDIMAS NUO PAREIGŲ

Pagal 11 straipsnio 10 dalį, 1 ir 2 dalių reikalavimai turėtų būti netaikomi įmonėms, jei jos įgyvendina sutartį dėl energijos vartojimo efektyvumo, atitinkančią šias sąlygas:

- sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo apima būtinus energijos naudojimo vadybos sistemos elementus;
- sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo atitinka EED XV priede nustatytus reikalavimus ⁽²⁵⁾.

Apskritai, kad ši išimtis galiotų, turi būti taikomas panašaus poveikio principas. Tai reiškia, kad sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo turėtų apimti visą įmonę, įskaitant visus jos objektus ir visas energiją naudojančias sistemas bei procesus; šiems turėtų būti taikoma energijos naudojimo vadybos sistema, atitinkanti EED reikalavimus. Praktiškai toks atvejis sunkiai įsivaizduojamas, nes sutartys dėl energijos vartojimo efektyvumo turi aiškiai apibrėžtas sistemos ribas ir paprastai apima tik konkrečius objektus ar energetikos sistemas.

Nepaisant to, sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo įgyvendinančioje įmonėje gali būti lengviau įdiegti energijos naudojimo vadybos sistemą. Tos įmonės dalys, kuriose įgyvendinant sutartį dėl energijos vartojimo efektyvumo energijos suvartojimas jau sumažėjo, į veiklą, kurios reikalaujama pagal energijos naudojimo vadybos sistemą, gali būti neįtrauktos. Pavyzdžiui, jei pagal sutartį dėl energijos vartojimo efektyvumo optimizuojamas gamybos salių apšvietimas, šios srities įtraukti į energijos naudojimo vadybos sistemą nebereikia. Tik reikia užtikrinti, kad energijos naudojimo vadybos sistemai reikalinga ir naudinga informacija būtų pagal sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo projektą teikiama vidaus ataskaitų teikimo procesui.

10. APLINKOSAUGOS VADYBOS SISTEMOS ĮGYVENDINIMU GRINDŽIAMAS ATLEIDIMAS NUO PAREIGŲ

11 straipsnio 11 dalyje leidžiama netaikyti 11 straipsnio 1 ir 2 dalių reikalavimų įmonėms, kurios įgyvendina „nepriklausomos organizacijos pagal atitinkamus Europos arba tarptautinius standartus sertifikuotą aplinkos vadybos sistemą“, su sąlyga, kad ji „apima energijos vartojimo auditą, kuris atliekamas remiantis minimaliaisiais kriterijais, išdėstytais VI priede“.

⁽²⁴⁾ Pavyzdžiui:

Carlén, A. et al., 2016: *Energy efficiency networks for small and medium sized enterprises: boosting the energy efficiency potential by joining forces*. ECEEE Industry Summer Study 2016. European Council for an Energy Efficient Economy (ECEEE).

IPEEC (*International Partnership for Energy Efficiency Cooperation*). 2015. *Energy Efficiency Networks – An effective policy to stimulate energy efficiency*. Paris: OECD / IPEEC.

Be to, išsamūs dokumentai (vokiečių kalba) pateikiami energijos vartojimo efektyvumo tinklų iniciatyvos interneto svetainėje <https://www.effizienznetzwerke.org/>.

⁽²⁵⁾ Išsami informacija apie sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo apibrėžtį pateikta gairėse dėl 29 straipsnio.

11 straipsnio 11 dalyje numatyta išimtis, pagal kurią energijos naudojimo vadybos sistemos įgyvendinimo (arba energijos vartojimo audito atlikimo) pareiga netaikoma daugiau kaip 85 Tj (arba 10 Tj) energijos suvartojančioms įmonėms, konkrečiai susijusi su oficialiomis aplinkosaugos vadybos sistemomis, atitinkančiomis susijusius Europos ir tarptautinius standartus, pavyzdžiui, ISO 14000 (Aplinkosaugos vadybos sistemos) arba aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS).

Ši išimtis taikoma tik tuo atveju, jei atitinkama aplinkosaugos vadybos sistema apima energijos vartojimo auditą, kuris grindžiamas minimaliaisiais kriterijais, išdėstytais VI priede (žr. 6.3 punktą). Siekiant užtikrinti, kad vadybos sistema įgyvendinama pagal VI priede aprašytus reikalavimus, reikia patikrinti vadybos sistemos ir sertifikavimo įstaigos sertifikavimo (arba, jei taikoma, savarankiško sertifikavimo) statusą. Nacionalinėms institucijoms turėtų būti pateikti įrodymai, kad energijos vartojimo auditas atitinka VI priedo reikalavimus ir konkrečius valstybės narės reikalavimus.

Aplinkosaugos vadybos sistema grindžiama ciklu „planuoti, daryti, tikrinti, veikti“. Taigi, jei įmonėje įdiegta aplinkosaugos vadybos sistema, apimanti energijos vartojimo auditą, kuris atliekamas pagal VI priedą, laikoma, kad ji įgyvendina nuolatinio tobulinimo procesą, kuriuo siekiama didinti energijos vartojimo efektyvumą, ir atitinka 11 straipsnio 1 arba 2 dalies reikalavimus. Todėl įmonei šio straipsnio reikalavimai netaikomi.

11. INFORMACIJOS TEIKIMO REIKALAVIMAI

11.1. Integruotų nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų atnaujinimas

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1999⁽²⁶⁾ 14 straipsnio 2 dalį, valstybės narės ne vėliau kaip 2024 m. birželio 30 d., po to ne vėliau kaip 2034 m. sausio 1 d. ir po to kas dešimt metų turi pateikti atnaujintą paskutinį pateiktą integruotą **nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą** (NEKSVP). 14 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės pateiktų NEKSVP atnaujinimo projektą visada likus metams iki 14 straipsnio 2 dalyje nustatyto pateikimo termino.

Pagal Reglamento (ES) 2018/1999 I priedą, valstybės narės pagal energijos vartojimo efektyvumo aspektą turėtų įtraukti, be kita ko, pavyzdžiui, energijos vartojimo audito ir energijos naudojimo vadybos sistemų skatinimo priemones pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnį (kuriuo pakeičiamas Direktyvos 2012/27/ES 8 straipsnis).

11.2. Pažangos ataskaitų teikimas

Reglamento (ES) 2018/1999 17 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės pateiktų savo nacionalines energetikos ir klimato srities **pažangos ataskaitas**, kurios apimtų visus penkis energetikos sąjungos aspektus, iš kurių vienas yra energijos vartojimo efektyvumas.

Pagal Reglamento (ES) 2018/1999 IX priedo 2 dalį valstybės narės turi pranešti X-3 ir X-2 metais atliktų energijos vartojimo auditų skaičių, be to, bendrą apskaičiuotą jų teritorijoje esančių įmonių, kurioms taikoma Direktyvos (ES) 2023/1791 11 straipsnio 2 dalis (kuria pakeičiama Direktyvos 2012/27/ES 8 straipsnio 4 dalis), skaičių ir X-3 ir X-2 metais tose įmonėse atliktų energijos vartojimo auditų skaičių.

Pirmosios nacionalinės energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitos turėjo būti pateiktos iki 2023 m. kovo 15 d., o vėliau valstybės narės pažangos ataskaitas turi teikti kas dvejus metus.

⁽²⁶⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013, OL L 328, 2018 12 21, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj>.